

## **11. Sprawy z zakresu ewidencji ludności i obywatelstwa.**

Przedmiotem sądowej kontroli w tej grupie spraw były głównie decyzje wydane w oparciu o przepisy ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz. U. z 2006 r., Nr 139, poz. 993 z późn. zm.), ustawy z dnia 8 stycznia 1951 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. Nr 4, poz. 25 z późn. zm.), ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2000 r., Nr 28, poz. 353 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R.P. Nr 7, poz. 44) .

### **1. Ewidencja ludności**

Sprawy te stanowiły dość liczną grupę, przy czym należy zaznaczyć, że ich przedmiotem były przede wszystkim decyzje związane z obowiązkiem meldunkowym i w większości przypadków skargi były oddalane. Skarżący kwestionując rozstrzygnięcia organów meldunkowych podnosili najczęściej, że opuszczenie przez nich miejsca zameldowania nie miało charakteru dobrowolnego. Oddalając skargi Sąd wielokrotnie podkreślał, że jedyną przesłanką wymeldowania z miejsca pobytu stałego jest opuszczenie dotychczasowego miejsca pobytu przez osobę, której dotyczy postępowanie i niedopełnienie przez nią obowiązku wymeldowania, przy uwzględnieniu dorobku orzecznictwa, co do pojęcia „opuszczenia”, jako zerwania więzi z dotychczasowym miejscem pobytu i stworzenia centrum życiowego w innym miejscu a także zasady dobrowolności opuszczenia (m. in. wyrok z dnia 24 kwietnia 2008 r. **sygn. akt IV SA/Wa 206/08**, wyrok z dnia 16 maja 2008 r. **sygn. akt IV SA/Wa 2236/07**). Podnoszono również jednolicie, że ewidencja ludności służy wyłącznie zbieraniu informacji w zakresie danych o miejscu zamieszkiwania i pobytu osób, a więc rejestracji stanu faktycznego a nie prawnego (m.in. wyrok z dnia 9 maja 2008 r. **sygn. akt IV SA/Wa 2235/07**).

Wart uwagi jest wyrok z dnia 26 czerwca 2008 r. **sygn. akt IV SA/Wa 601/08**, w którym Sąd uchylając zaskarżoną decyzję oraz decyzję organu pierwszej instancji stwierdził, że w przypadku przeciwstawnych twierdzeń stron i świadków, organ orzekający zobowiązany jest podjąć wszelkie środki dowodowe mające usunąć rozbieżności w ustaleniach faktycznych, a jeżeli okaże się to niemożliwe, to działając

w ramach art. 80 K.p.a., zobowiązany jest do wykazania, dlaczego uznaje daną okoliczność za udowodnioną mimo istniejących rozbieżności dowodowych. I taka ocena organu musi być odzwierciedlona w treści decyzji, zgodnie z przepisem art. 107 § 3 K.p.a.

## **2. Obywatelstwo**

W tej kategorii spraw kluczowym zagadnieniem, podobnie jak w latach poprzednich, była kwestia wykładni przepisu art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 8 stycznia 1951 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. Nr 4, poz. 25) regulującym zagadnienie zmiany obywatelstwa polskiego, pociągającą za sobą utratę obywatelstwa polskiego. W orzecznictwie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego reprezentowane było jednolite stanowisko, zgodnie z którym przyjmowano, że ustawa z dnia 8 stycznia 1951 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. Nr 4, poz. 25 ze zm.) nie reguluje formy wydawania zezwoleń na zmianę obywatelstwa, w związku z czym, mogło być ono wydane również w formie uchwały Rady Państwa. Analiza przepisów ustawy o obywatelstwie polskim prowadzi jednak do wniosku, że ustawa ta regulowała określony tryb postępowania w sprawach utraty obywatelstwa i określała kolejność czynności. Z treści art. 13 i 11 ustawy wynika, że najpierw zainteresowana osoba winna złożyć wniosek o zezwolenie na zmianę obywatelstwa polskiego, następnie wniosek ten winien być przedstawiony przez Prezesa Rady Ministrów Radzie Państwa, a następnie ta rozstrzygała w przedmiocie zezwolenia. Nie można kolejności tej odwrócić, gdyż naruszałoby to ustawowe wymagania, od których spełnienia zależy utrata obywatelstwa polskiego. Zezwolenie Rady Państwa wydane w formie uchwały mogło następnie odnosić się do wielu podmiotów, jeżeli osoby te można zidentyfikować. Innymi słowy – uchwała nr 5/58 z dnia 23 stycznia 1958 r. mogła odnosić się do osób, które złożyły podania o zmianę obywatelstwa polskiego przed datą jej podjęcia i wnioski zostały przedstawione przez Prezesa Rady Ministrów Radzie Państwa. Nie mogła natomiast odnosić się do tych osób, które takich podań jeszcze – w dacie podjęcia uchwały – nie złożyły. W sytuacji natomiast, gdy brak jest dowodów potwierdzających fakt przekazania Radzie Państwa podań zainteresowanych osób o udzielenie zezwolenia na zmianę obywatelstwa przed podjęciem uchwały nr 5/58 z dnia 23 stycznia 1958 r., to nie można przyjąć, że uchwała ta stanowiła zezwolenie na zmianę obywatelstwa polskiego (m. in. wyrok

z dnia 16 stycznia 2008 r. **sygn. akt IV SA/Wa 2368/07**, wyrok z dnia 8 stycznia 2008 r. **sygn. akt IV SA/Wa 2338/07**, wyrok z dnia 22 stycznia 2008 r. **sygn. akt IV SA/Wa 2396/07**).

Przedmiotem rozstrzygnięć Sądu wśród spraw oznaczonych omawianym symbolem były również skargi na decyzje odmawiające zmiany w trybie 154 K.p.a. ostatecznej decyzji odmawiającej potwierdzenia posiadania obywatelstwa polskiego. Sąd w sprawie o **sygn. akt IV SA/Wa 835/08** (wyrok z dnia 17 lipca 2008 r.) stwierdził, że zmiana lub uchylenie decyzji w trybie art. 154 K.p.a. jest możliwa, o ile zostaną wykazane przesłanki, o jakich mowa w tym przepisie, tj. po pierwsze, że sprawa dotyczy ostatecznej decyzji, na mocy której żadna ze stron nie nabyła prawa, po drugie, że za zmianą lub uchyleniem decyzji przemawia interes społeczny lub słuszny interes strony. Dla spełnienia drugiej z przesłanek wystarczy stwierdzenie zaistnienia jednego z interesów: słusznego strony lub społecznego. Sąd stwierdził również, że nie można uzasadnić zmiany ostatecznej decyzji w trybie art. 154 K.p.a. interesem społecznym lub słusznym interesem strony, jeżeli taka zmiana byłaby sprzeczna z prawem.

W tej kategorii spraw przedmiotem rozstrzygnięć Sądu były również decyzje odmawiające stwierdzenia nieważności decyzji odmawiającej potwierdzenia posiadania obywatelstwa polskiego. W sprawach tych nie było jednolitości w orzecznictwie. W nieprawomocnym wyroku Sądu z dnia 13 marca 2008 r. wydanym w sprawie o **sygn. akt IV SA/Wa 141/08** skład orzekający stwierdził, że wobec istnienia w judykaturze i w doktrynie rozbieżności w ocenie skutków prawnych wydania uchwały Rady Państwa z dnia 23 stycznia 1958 r. nr 5/58, nie można uznać, iż decyzja odmawiająca potwierdzenia posiadania obywatelstwa polskiego, w której przyjęto koncepcję, iż uchwała ta stanowiła zgodę na zmianę obywatelstwa polskiego, została wydana z rażącym naruszeniem prawa.

Z kolei w sprawie o **sygn. akt IV SA/Wa 1451/08** (wyrok z dnia 3 listopada 2008 r.) Sąd uchylił decyzję o odmowie stwierdzenia nieważności decyzji odmawiającej stwierdzenia posiadania obywatelstwa polskiego wskazując, że uchwała Rady Państwa nr 5/58 nie stanowiła zgody na zmianę obywatelstwa polskiego w stosunku do osób, które w chwili wejścia w życie tej uchwały nie złożyły jeszcze do Rady Państwa podań o zmianę obywatelstwa polskiego, a brak zgody uzasadnia ocenę, że decyzja odmawiająca potwierdzenia posiadania obywatelstwa polskiego

została wydana z rażącym naruszeniem prawa, co winno skutkować stwierdzeniem nieważności tej decyzji.

### **3. Inne o symbolu podstawowym 605**

W wyroku z dnia 29 stycznia 2008r. o **sygn. akt VIII SA/Wa 571/07** – orzeczenie prawomocne, Sąd zajął się kwestią dotyczącą obowiązku uiszczenia przez stronę opłaty za wydanie dowodu osobistego w kwocie 30 zł. W ocenie Sądu, organ nie rozstrzyga w tym zakresie w drodze decyzji administracyjnej. Skierowanie żądania zwrotu uiszczonej opłaty za wydanie dowodu osobistego powoduje konieczność odniesienia się przez organ do takiego obowiązku w formie aktu lub czynności, które strona może poddać kontroli sądu administracyjnego. Żądanie zwrotu uiszczonej opłaty za wydanie dowodu osobistego odnosi się do obowiązków wynikających z przepisów prawa, a więc organ w tym zakresie podejmuje akt lub czynność, które nie są decyzją lub postanowieniem, na które przysługuje skarga do sądu administracyjnego na podstawie art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a. Przepisy ustawy z 10 kwietnia 1974 roku o ewidencji ludności i dowodach osobistych oraz wydane na podstawie art. 36a rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2000 roku w sprawie opłaty za wydanie dowodu osobistego nie przewidują wydania decyzji w sprawie zwrotu opłaty za wydanie dowodu osobistego. Ochrona interesów podmiotu twierdzącego, że uiszczył opłatę nałożoną bezprawnie daje mu prawo żądania od organu załatwienia jego indywidualnej sprawy z zakresu administracji publicznej poprzez zwrot pobranej opłaty lub odmowę zwrotu. Skierowanie żądania zwrotu uiszczonej opłaty za wydanie dowodu osobistego powoduje konieczność odniesienia się przez organ do takiego obowiązku w formie aktu lub czynności, które strona może poddać kontroli sądu administracyjnego.